

έκφραση έσο λαμπρή και άν είναι. Προς τόν κόσμο τών ταπεινών και καταφρονεμένων, τών παρτημένων και τών δαρμένων, τών λειψών όντων που ζεί στα συμβολικά ύπόγεια και στα σκοταδερά κελιά της ζωής, προς ένα κόσμο άόρατο και έλάχιστο, και όμως κατά έάθος ήρωικά και μαρτυρικά, έχει στρέψει πολλές φορές ο Παλαμάς όλη τη χριστιανική ταπεινή συμπάθεια της ψυχής του. Από και μέσα άνεβαίνει μια πνοή δουδού πόνου για να σβυσ- τεί και να μολευτεί μέσα στο στριγκό θόρυβο της πολυσάλευτης και της αδιάφορης ζωής τών δυνατών και τών κυρίαρχων. Ο κόσμος αυτός είναι ή ψυχική ουσία της Χριστιανικής φιλοσοφίας. Προς το τραγικό νόημα του ταπεινού και του καταφρονεμένου στράφηκαν πάντα, τα ποτάμια του έλέους και της καλωσύνης. Μόνο από την ψυχή του άμόλευτου ανθρώπου που μπόρεσε να νοιώσει: τί θα πεί "τιποτένιος και παραμερισμένος,, μπορεί ν' αναδύσων τέτιοι στίχοι.

Του κλειστού, του δεμένου, του βάρυνου

Τρέφω μέσα μου την ψυχοπόνια

"Ο,τι σέρνεται, πάσχει, ό,τι δέχεται

Τά σκληρά καταφρόνια

Βλέπω, κλαίω, τό θυμάμαι, είν' αδέρφι μου...

Οί στίχοι αυτοί περισσότερο από την καλλιτεχνική τους άξια, είναι: στίχοι ανώτεροι, στίχοι ψυχογραφικοί, άποκαλυπτικοί, Ευαγγελικοί. Ο άμεσος και τραχώδης ύποκειμενισμός δέ σμμιδιβάζεται με την απαίτηση μιας κριτικής που θα ζητούσε ν' άποκρυσταλλωθούν σε ει- κόνες συμβολικές τά αίσθήματα του ποιητή. Η απλότητά τους, ή κλασσική έκφραση, ό δακρυοδρεμμένος τόνος, κατά την περίσταση μάς συγκινεί πιο πολύ από τις διακοσμημένης κραυγές κάποιων θρησκόληπτων "Όσοι μασκαρεύου- νε τόν Ίεχωβά με προσωπίδες που δέν είναι άποτυπώματα τών προσώπων τους, κοπιάζουνε άδικα. Δέν προκαλούν καμμιά αίσθηση μηδέ τις άποκρηές.

Η ψυχοπόνια συνταιριάζεται κάποτε με μια καθάρια διάθεση έξαγνισμού που πνέει ξαφ- νικά μέσα στην ψυχή του ποιητή. Ο ποιητής τότε γράφει στίχους Βερλαινικούς, θα λέγαμε, διαπνεόμενος από μια παιδική ειδωλολατρική άφέλεια. Όλα τά συναισθήματα τουτα, απλά, θαθεία, εύγενικά πλημμυρίζουνε πολλούς στίχους του νέου βιβλίου. Ο Έρωτας έχει άποκατα- σταθεί από μια έξιδανικευμένη τρυφερότητα πα- τρική, από μια έλαφριά ρωμαντικότητα στη θύμηση περασμένων αίσθηματικών περιπετειών. Η γυναίκα είναι ψυχή, και τό κορμί της ά- κόμα έκε! που όλιστικά τό παρσασταίνει, παίρνει κάτι από την πνευματικότητα και την άύλωσύνη τών μεγάλων ζωγράφων της Αναγέννησης. Έ- να τραγούδι, τά "Ψαλμεία καλέσματα,, είναι από τά πιο εύτυχμένα λυρικά δημιουργήματα όχι μόνο του Παλαμά, μά και όλων τών μεγά- λων λυρικών ποιητών του περασμένου αιώνα. Έντυπώθηκε άσθυστα στη μνήμη μου. Έχει.

κάποιο άπερίοριστο όνειρευτο βάθος. "Όσο: θέ- λουν νάχουν μια συγκετρωτική έντύπωση και αντίληψη του βιβλίου άς διαδύσουν τό συνοπ- τικό άρθρο του Ρήγα Γκόλφη, δημοσιευμένο στη «Νέα Έστία.» Ανακαταλαμβάνει σοφά τό πλούσιο περιεχόμενο του βιβλίου. Έγώ δέν έκα- μα συστηματική άνάλυση. Προσπάθησα να δεί- ξω την ψυχολογική θέση που κατέχει και που παίρνει μέσα σ'όλο τό άλλο του έργο, σημείω- σα κάποιες σκέψεις που μου γεννήθηκαν από τό διάβασμά του. Δέ θέλησα να παρτάξω κομ- μάτια χαρακτηριστικά και στίχους γιατί δέν πρόκειται βέβαια να σχολιάσουμε έναν ποιητή που πρωτοφανερώνεται, μήτε να τόν παρουσιά- σουμε στο κοινό. Πενήντα έλόκληρα χρόνια ο Παλαμάς δέν έπαψε να μάς χαρίζει τούς άκέ- νωτους θησαυρούς της ψυχής του. Έκείνο σή- μερα που μάς επέβάλλε: τό θαυμασμό τόν ά- πόλυτο, είναι βέβαια τό θέαμα του τελειωμέ- νου έργου. Μά ό θαυμασμός μάς γίνεται θρησ- κευτικός όταν βλέπουμε την άξιοθαύμαστη προσ- πάθειά του, και την νεάζουσα του καρπερότητα.

Απρίλης 1931

A. ΚΑΡΑΝΤΩΝΗΣ

ΜΟΙΡΟΛΟΓΙΑ

ΣΤ' ΑΓΥΡΙΣΤΑ

Να βάστας τό ταξίδι σου μέρες πολλές ή λίγες
—νύ καρτερώ

και νά μετρώ....,

Μά, γιέ μου, έσύ στάγυρυστα μου μίσειςες και
(πηγες.

Τ Ω Ρ Α

Γιέ μου, να σε ξανάβλεπα στην κλίνη σου γυρό, να σε κρατούσα άχόρταγα σ'έν προτω ή αγαλιαστό και με φιλιό να γέμιζα ξανά τό προσωπάκι σου Μά άχ άπ' τό κλάμα τώρα ύγρό φιλώ τό έρημο πιά προσκεφαλικά σου.

ΑΥΤΑΠΑΤΗ

Αφότου σ' έχασα άξαφνα, παιδί μου, δέν ξαίρω πώς με σπρώχνει ή συντριβή μου συχνά στα χέρια μου να παίρνω τά παιχνιδάκια σου και με λυγμούς στα χείλη να τά φέρνω θαρρώντας πως φιλώ τά δαχτυλάκια σου.

NATANE

Χυνόπωρο με τά πουλιά πέταξες γι' άλλα μέρη νάταν κ' έσένα ή άνοιξη μαζί τους να σε φέρη!

MIX. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ